نام و نام خانوادگی:.....	باسمه تعالی **اداره آموزش و پرورش ناحیه/شهرستان.....**	تاریخ: ۹۸/۳/۲۱ مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
شماره کلاس:.....	**مؤسسه فرهنگی آموزشی امام حسین علیه السلام**	ساعت شروع: ۸ صبح
شماره صندلی:.....	امتحان درس **علوم و فنون۱** نیمسال دوم	تعداد صفحه: ٤ صفحه
پایه : دهم انسانی	***(خرداد ماه ۹۸)***	محل مهر مدرسه

تاریخ ادبیات و سبک شناسی (۴ نمره)

۱-عبارت های داده شده رابا واژه های مناسب کامل کنید . ۱

الف) نخستین گام موثر در رویارویی با متون ..... است.

ب) مضامین برجستهٔ شعر قرن پنجم و ششم بدبینی شاعران نسبت به دنیا ، ..... بیان ناخرسندی فرزانگان از اوضاع زمانهٔ خویش و..... این دوره است.

ج) ناصرخسرو شاعر معروف سبک ..... است.

۲- در هریک ازمواردگروه در قسمت « ب» شرح وتوضیح کدام واژه درگروه « الف » آمده است؟(یک مورد اضافی است) ۱

الف	ب
الف) بینابین نام سبک چه دوره ای است؟	سامانی
ب) این زبان، زبان درباری ساسانیان و مکاتبهٔ مقامات دولتی بوده است.	فارسی میانه
ج) کوتاهی جملات ویژگی نثر چه دوره ای است؟	عراقی
د) به کارگیری ردیف های فعلی و اسمی دشوار درشعر ویژگی سبک ..... است.	فارسی دری
	سلجوقی

۳-عوامل مهم پیشرفت وگسترش زبان و ادبیات فارسی در قرن پنجم و ششم را نام ببرید. ۰/۷۵

٤-باتوجه به نثر زیر به سوالات پاسخ دهید.

ای کریمی که بخشندهٔ عطایی؛ و ای حکیمی که پوشندهٔخطایی؛ و ای صمدی که از ادراک خلق جدایی؛ جان ما را صفای خود ده، و دل ما را هوای خود ده؛ ما را آن ده که آن به. (خواجه عبدالله انصاری) ۰/۷۵

الف) نوع نثر این نوشته را بگویید.

ب) دو ویژگی این نوع نثر را بیان کنید.

۵-سبک شعر را تعریف کنید. ۰/۵

موسیقی شعر (۶ نمره)

۶-واژه های زیر را یکبار با حذف همزه و باردیگر بدون حذف همزه تقطیع کنیدو زیرهر هجاعلامت آنرابگذارید. ۱

شیر افکن : با حذف همزه: بدون حذف همزه:

۷- برای هر یک از واژه های زیر، یک واژه بنویسید که هم وزن با آن باشد. مثال: کبوتر = شناور ۰/۵

ناخدا = دشمن شکن =

۸- صامت ها و مصوتهای واژه های زیر را بنویسید. ۰/۵

الف) آرامش ب) خورشید:

۹- بیت داده شده را به خط عروضی بنویسید. ۲

برو شیر درّنده باش ای دغل میندازِ خود را چو روباه شل

۱۰- بیت داده شده را تقطیع هجایی کنید. ۲

کی رفته ای زدل که تمنّا کنم تو را؟ کی بوده ای نهفته که پیدا کنم تو را؟

زیبایی شناسی (۶ نمره)

۱۱- با توجه به تقابل سجع های« متوازی و متوازن » در بیت زیر، آرایهٔ ..... به وجود آمده است. ۰/۲۵

دل به امید روی او همدم جان نمی شود جان به هوای کوی او خدمت تن نمی کند

۱۲- آیا در بیت زیر، آرایهٔ واژ ه آرایی (تکرار) در واژگان« پری» به کار رفته است؟ چرا؟ ۰/۵

ای مرغ اگر پری به سر کوی آن صنم پیغام دوست برسانی بدان پری

۱۳- قاعدهٔ قافیه را در هر یک از سروده های زیر بنویسید. ۱

الف) آواز عاشقانهٔ ما در گلو شکست — حق با سکوت بود، صدا در گلو شکست

ب) بیا ای دل از اینجا پر بگیریم — ره کاشانهٔ دیگر بگیریم

۱٤-انواع جناس را در ابیات زیر مشخص کنید. ۱

الف)من اول روز دانستم که با شیرین درافتادم — که چون فرهاد باید شست دست از جان شیرینم

ب)ای مهر تو در دل ها وی مُهر تو بر لب ها — وی شور تو در سرها وی سّر تو در جان ها

پ)به جفایی وقفایی نرود عاشق صادق — مژه بر هم نزند گر بزنی تیر و سنانش

ت)بوی جوی مولیان آید همی — یاد یار مهربان آید همی

۱۵-حروف مشترک قافیه های داده شده را بنویسید. ۰/۵

آب آتش فروز عشق آمد — آتش آب سوز عشق آمد

۱٦-قافیه را در شعر نو زیر بیابید . ۰/۵

از تهی سرشار / جویبار لحظه ها جاری است / چون سبوی تشنه کاندرخواب بیندآب و اندرآب بیند سنگ/ دوستان و دشمنان را می شناسم من / زندگی را دوست می دارم/ مرگ را دشمن .....

۱۷-درهر عبارت سجع را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید.

الف) محبت را غایت نیست؛ از بهر آن که محبوب را نهایت نیست. ۰/۵

ب) طالب علم عزیز است و طالب مال ذلیل . ۰/۵

پ)الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است بی دیدار تو درد و داغ است. ۰/۵

۱۸-در دو مثال داده شده واج آرایی از تکرار کدام واج ها به دست آمده است؟واج آرایی کدام مورد محسوس تر است؟ ۰/۷۵

الف) خوابِ نوشینِ بامدادِ رحیل — باز دارد پیاده را ز سبیل

ب) پیش از اینت بیش از این اندیشهٔ عشاق بود — مهرورزی تو با ما شهرهٔ آفاق بود

نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

۱۹-باتوجه به شعر به پرسش ها پاسخ دهید.

آمد نفس صبح و سلامت نرسانید — بوی تو نیاورد و پیامت نرسانید
یا تو به دم صبح سلامی نسپردی — یا صبحدم از رشک سلامت نرسانید
بربادسپردم دل و جان تا به تو آرد — زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید
عمری است که چون خاک جگرتشنهٔ عشقم — وایّام به من جرعهٔ جامت نرسانید
خاقانی از این طالع خود کام چه جویی؟ — کاو چاشنی کام به کامت نرسانید (خاقانی)

الف)دو ویژگی ادبی در شعر را بنویسید. ۰/۵

ب)کدام ویژگی های زبانی داده شده در این شعر موجود می باشد؟ ۰/۵

۱- فراوانی ترکیبات نو ۲-کمی لغات عربی ۳-کاهش سادگی کلام ۴-حذف افعال به قرینه

پ)قلمرو فکری این غزل را بررسی کنید.(دو مورد) ۰/۵

۲۰-در بیت : « مهتری گر به کام شیر در است — شو خطر کن زکام شیر بجوی » دو ویژگی زبانی سبک خراسانی را بنویسید. ۰/۵

۲۱- متن زیر را بخوانید و به پرسشها پاسخ دهید:

پارسازاده ای را نعمت بی کران به دست افتاد ؛ فسق و فجور را آغاز کرد. باری، به نصیحتش گفتم :ای فرزند دخل آب روان است و عیش آسیاب گردان ؛ یعنی خرج فراوان کردن مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد.

الف) دو ویژگی زبانی پیدا کنیدو بنویسید. ۰/۵

ب)دو ویژگی ادبی بیابید و بنویسید. ۰/۵

۲۲-کدام یک از ویژگی های نثر قرن پنجم و ششم را در متن زیر می بینند؟(چهارموردبیان کنید) ۱

چنین آورده اند که نصربن احمد که واسطهٔ عقد آل سامان بود واوج دولت آن خاندان ایّام ملک او بود و اسباب تمنّع و علل ترفّع در غایت ساختگی بود؛ خزاین آراسته و لشکر جرار و بندگان فرمانبردار. زمستان به دارالملک بخارا مقام کردی وتابستان به سمرقند رفتی یا به شهرهای خراسان .

موفق باشید

باسمه تعالي

تاریخ: ...۹۸/۳/

پاسخنامه علوم وفنون ۱

اداره آموزش و پرورش ناحیه/شهرستان.....

مؤسسه فرهنگی آموزشی امام حسین علیه السلام

۱-تاریخ ادبیات و سبک شناسی(۴ نمره)

بارم

باعرض پوزش از همکاران محترم جهت سهولت تصحیح پاسخنامه ارایه می گردد در همه موارد نظر همکاران صایب است.

الف) خواندن دقیق متن ب) شکایت از روزگار و طرح نابسامانی های اجتماعی ج) خراسانی ۱

۲-

الف) بینابین نام سبک چه دوره ای است؟	سلجوقی
ب) این زبان، زبان درباری ساسانیان و مکاتبهٔ مقامات دولتی بوده است.	فارسی دری
ج) کوتاهی جملات ویژگی نثر چه دوره ای است؟	سامانی
د) به کارگیری ردیف های فعلی و اسمی دشوار درشعر ویژگی سبک ..... است.	عراقی

۱

۳-گرایش شاهان درجلب عالمان و ادیبان به دربار- لشکر کشی و فتوحات غزنویان – توسعهٔ مدارس و مراکز تعلیم

۴-الف) موزون یا آهنگین ب) به کارگیری سجع – با بهره گیری از جملات کوتاه خود را به شعر نزدیک می کند. ۰/۷۵

۵-مجموعهٔ ویژگی هایی که شاعر یا نویسنده در نحوهٔبیان اندیشه به کار می گیرد. ۰/۷۵

موسیقی شعر (۶ نمره) ۰/۵

۶-شی رف کن — — — شیر اف کن — U— —

۷- بی صدا –بی انتها ۱

۸- الف) آرامش ص *ام اص ام اص ام اص* ب) خورشید: ص *ا م اص اص ام اص* ۰/۵

۹- بُرو شیرِ دَررَندِ با شیِ دَغَل مَیَنداز خُد را چُ روباهِ شَل ۰/۵

۱۰- ۲

کِی	رَف	تِ	ای	زِ	دِل	کِ	تَ	مَن	نا	کُ	نَم	تُ	را
—	—	U	—	U	—	U	U	—	—	U	—	U	—
کِی	بو	دِ	ای	نَ	هُف	تِ	کِ	پِی	دا	کُ	نَم	تُ	را

۲

زیبایی شناسی (۶ نمره)	
۱۱- موازنه	۰/۲۵
۱۲- خیر چون دارای دو معنای متفاوت است یا جناس تام ساخته	۰/۵
۱۳- الف) ۱ ب) ۲	۱
۱۴- همسان یا تام – ناهمسان حرکتی – ناهمسان اختلافی – ناهمسان اختلافی	۱
۱۵-وز	۰/۵
۱۶-من و دشمن	۰/۵
۱۷- الف) غایت - نهایت مطرف	۰/۵
ب) عزیز و ذلیل . متوازن	۰/۵
پ) چراغ و داغ متوازی	۰/۵
۱۸-الف) واج -. ب) واج ش قسمت الف	۰/۷۵
نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)	
۱۹-الف)قالب غزل – خوش آهنگی نسبت به سبک دورهٔاول – توجه به آرایه های ادبی (استعاره – تشخیص – واج آرایی – مراعات نظیر – تکرار)	۰/۵ ۰/۵
ب)۱- فراوانی ترکیبات نو ۳-کاهش سادگی کلام	۰/۵
پ)اعتقاد به بخت و طالع – بدبینی شاعر نسبت به بخت خود و ناکام ماندن- توجه نکردن معشوق به عاشق	۰/۵
۲۰-سادگی زبان شعر – کمی لغات عربی – استفاده از دو نشانه برای یک متمم	
۲۱- الف) به کارگیری واژگان عربی مانند فسق و فجور- کاربرد را به معنی کسره اضافه و برای – کوتاه بودن جملات – ترکیب سازی مثل پارسازاده – حذف فعل به قرینه -	۰/۵ ۰/۵
ب)مراعات نظیر – سجع – تضاد- تشبیه .	۱
۲۲-استفاده از آرایه تشبیه – نصربن احمد مانند واسطه العقد آل سامان – سجع (کردی و رفتی) حذف فعل به قرینه –کاربرد لغات مهجور عربی – استفاده از ترکیبات دشوار – رواج نثر داستانی – آوردن مترادف ها و توصیفات فراوان	